Friman Sarita 2.7.2024

# Yleisten asioiden neuvosto (YAN) koheesio 18.6.2024; kokousraportti

Ministerineuvosto, Yleisten asioiden neuvosto (koheesio) 18.6.2024, Luxemburg

**Ministerineuvosto kävi näkemystenvaihdon aiheesta ”koheesiopolitiikan ja uuden strategisen agendan 2024-2029 välinen yhteys”. Etenkin koheesiomaat painottivat koheesiopolitiikan olevan jopa keskeisin EU:n työkalu strategisen agendan toteuttamiseksi ja strategisen agendan tasoinen tavoite itsessään. Monet korostivat, että koheesiopolitiikan ja tulevan rahoituskehyksen (MFF) tavoitteiden pitää seurata strategisen agendan tavoitteita. Koheesiopolitiikan uudistustarve to-dettiin, mutta yksimielisyyttä ei ollut siitä, kuinka suurta remonttia politiikka kaipaa. Osasta koheesiopolitiikan perusteesta, kuten paikkaperusteisuuden ja pitkäjänteisen rakennepoliittisen luonteen jatkamisesta, vaikutti vallitsevan yksimielisyys jäsenvaltioiden kesken. Venäjän ja Valko-Venäjän rajoilla sijaitsevat jäsenmaat (ml. FI) korostivat EU:n tuen tarvetta itäraja-alueenVenäjän hyökkäyksestä johtuvien sosioekonomisten haasteiden selättämiseksi.**

**Neuvoston päätelmät 9. koheesiokertomuksen tiedonannosta hyväksyttiin keskusteluitta.**

**Muissa asioissa CZ informoi kahdesta aiheeseen liittyvästä poliittisesta yhteisjulistuksesta ja tuleva EU-neuvoston puheenjohtamaa Unkari antoi katsauksen pj-kauteensa koheesiosektorilla.**

**Asiakohdassa yksi käytiin näkemystenvaihto koheesiopolitiikan ja uuden strategisen agendan 2024-2029 välisestä yhteydestä**.

Pj alusti politiikkakeskustelun todeten, että kestävä kasvu kaikilla alueilla on strategisen agendan menestymisen ennakkoedellytys. Se takaa EU:n kyvyn panna strateginen agenda toimeen.

KOM (Ferreira) muistutti koheesiopolitiikan keskeisestä roolista EU:n strategisten prioriteettien saavuttamisessa. Komisaari kiinnitti huomiota Lettan raportin keskeiseen viestiin, että sisämarkkina toimii vain koheesiopolitiikan ansiosta sekä muistutti Maailmanpankin kehuneen koheesiopolitikan olevan ”lähentymiskone”. Koheesiopolitiikka investoi EU:n tärkeimpiin infrastruktuureihin ja palveluihin kaikkialla EU:ssa. Ferreiran mukaan koheesiopolitiikka varmistaa tasaisen pelikentän sisämarkkinoilla ja sen perusperiaatteet – kuten kumppanuus, monitasohallinto – takaavat sen menestyksen. Koheesiopolitiikka on osoittanut toimivuutensa ja komissaari katsoi koheesiopolitiikan antavan merkittävän panoksen: 1) EU:n globaaliin kilpailukykyyn siten, että kaikkien alueiden potentiaali pitää ottaa käyttöön ja luoda uutta taloudellista toimintaa, työpaikkoja. STEP on hyvä esimerkki siitä, että koheesiolla on merkittävä panos annettavanaan strategisten sektoreiden kilpailukykyyn; 2) Vihreän siirtymän edistämiseen (energiainfra, osaaminen ja taidot, energiatehokkuus jne.); 3) Laajentumisessa koheesiopolitiikalle tulee olemaan aiempaa enemmän työtä, koska uusissa jäsenmaissa kehitystaso ja hallinnollinen kapasiteetti ovat vanhoja alhaisempia. Toisaalta vanhoissakin jäsenmaissa on edelleen näitä haasteita

taklattavana, etenkin kun uudet haasteet (Venäjän hyökkäys, digivihreä siirtymä jne.) uhkaavat kasvattaa kehityseroja. Komissaarin vahva näkemys oli, että koheesiopolitiikkaa tarvitaan edelleen ja sen riittävät resurssit on jatkossakin turvattava ja toiminta on modernisoitava. Komissaari toivoi jäsenmailta vahvaa tukea, jotta nämä olisivat mahdollisia myös jatkossa. Kehityskohteina on Ferreiran mukaan1) luotava alueiden tarpeisiin räätälöidympiä, paikkaperusteisia ratkaisuja, koska kaikkialla eivät ongelmien syyt ole samat; 2) modernisoitu hallinnointijärjestelmä, joka on suoritusperusteisempi, mutta se ei saa tarkoittaa politiikan keskittämistä; 3) kasvua edistävät uudistukset ja niiden suorempi linkitys koheesiopolitiikkaan; 4) Hallinnollisen kapasiteetin määrätietoinen rakentaminen eri hallinnon tasoilla; 5) reagointikyvyn lisääminen kriiseihin vastaamiseksi vaarantamatta politiikan pitkäjänteistä investointiluonnetta, 6) kumppanuusperiaate koheesiopolitiikan perusarvona ja 7) perussopimuksen koheesiotehtävän on oltava korkealla strategisella agendalla ja kaiken EU:n tekemisen on oltava koheesiotavoitteen mukaista perussopimuksen määräämällä tavalla.

Keskustelussa koheesiomaat pitivät koheesiopolitiikka ja konvergenssin edistämistä keskeisimpinä työkaluina strategisen agendan toteuttamiseen ja itsearvoisina tavoitteina sellaisenaan. Muutamat jäsenmaat ml. FI muistuttivat, että konvergenssi on edistynyt EU:ssa ja FI katsoi, että tämä olisi huomioitava tulevassa MFF:ssä. Toisaalta yksittäisissä puheenvuoroissa todettiin, ettei ole hyväksyttävää, että neljännes EU-kansalaisista asuu alikehittyneillä alueilla ja siksi näkemyksen mukaan konvergenssin kanssa on vielä tekemistä. Jotkut koheesiomaat katsoivat konvergenssin edistymisen olevan todiste koheesiopolitiikan toimivuudesta.

Useat jäsenmaat korostivat hieman eri näkökulmista sitä, että koheesiopolitiikan/MFF:n tavoitteiden on oltava linjassa strategisen agendan prioriteettien kanssa. Tässä yhteydessä jotkut (ml. FI) totesivat myös yleiset tavoitteensa EU:n strategiselle agendalle.

Joidenkin koheesiomaiden mukaan koheesiopolitiikka voi toteuttaa strategisen agendan tavoitteita vain, jos sillä on riittävät resurssit tulevassa MFF:ssä. Eräs suuri jäsenmaa nosti esiin tarpeen varmistaa uskottava budjettia jopa siitä näkökulmasta, varmistetaan aluepolitiikalle oma pääosasto riittävän EU:n aluetason tuntemuksen, että puhekumppanin säilyttämiseksi.

Useat koheesiomaat muistuttivat koheesiopolitiikan keskeisestä roolista sisämarkkinan toiminnan mahdollistamiseksi Lettan raportin tavoin. Joidenkin koheesiomaiden mukaan kasvua/kilpailukykyä ja koheesiota ei voida asettaa vastakkain, koska koheesiolla rakennetaan kilpailukykyä mm. innovaatioita rahoittamalla. Jotkut jäsenmaat painottivat koheesiopolitiikan fokusta digivihreän siirtymän mahdollistamisessa ja talouskasvun mahdollistamisessa. Muutamien puheenvuorojen mukaan puolustusteollisuuden arvoketjuihin tarvitaan koheesiopolitiikan tukea ja esiin tuotiin myös edullisen energian tarvetta EU:n kilpailukyvylle sekä koheesiopolitiikan tarvetta panostaa jatkossakin uusiutuviin energiamuotoihin. Yksittäiset jäsenmaat nostivat esiin liikenneinfran rahoittamisen tarpeen sisämarkkinanäkökulmasta. Osa koheesiomaista nosti esiin strategisen autonomian ja koheesiopolitiikan roolin sen edistäjänä. Yksittäisen jäsenmaan mukaan tähän liittyy myös tarve fasilitoida suuryritysten ja pk-yritysten yhteistyötä ja yksi iso jäsenvaltio katsoi, että STEP-kokemukset strategisten alojen tukemiseksi ovat keskeisiä tulevaa koheesiopolitiikkaa ohjaavia tekijöitä. Suomi painotti, että EU:n pitäisi palata kriisejä edeltäneisiin valtiontukisääntöihin tasapuolisen pelikentän tasoittamiseksi yrityksille.

Muutamat jäsenmaat muistuttivat koheesiopolitiikan roolista stabilisaattorina ja ratkaisujen tuojana kriiseissä. Toisaalta lukuisat delegaatiot painottivat, ettei koheesiopolitiikka tästä huolimatta saa hukata pitkäaikaista rakennemuutosta tukevaa investointiperspektiiviään, joka kunnioittaa perussopimuksissa sille annettua tehtävää. Useat korostivat koheesiopolitiikan roolia resilienssin luomisessa muuttuneessa geopoliittisessa tilanteessa ja ilmastonmuutoksen haasteiden edessä.

Osa sekä koheesiomaista että nettomaksajamaista katsoi, että koheesiopolitiikan on oltava jatkossa te-

hokkaampaa ja sitä on uudistettava, jotta se voisi vastata toimintaympäristön muutoksen myötä muuttuneisiin haasteisiin. Samoin perinteisiä koheesio- ja nettomaksajamaiden välisiä eroja ylitettiin katsomalla, että Elpymis- ja palautumistukivälineen (RRF) opetuksia voitaisiin tarkastella uudistuksen yhteydessä. Yksittäinen jäsenvaltio katsoi, että koheesiopolitiikan on muututtava suoriteperusteiseksi ja rakenneuudistuksia tukevaksi RRF:n mallin mukaan, vaikkakin jaettu hallinto ja paikkaperusteisuus pitää ja voidaan mukaan tässäkin mallissa säilyttää. Kuitenkaan ei voida enää jatkaa kustannusten pohjalta maksamista ja muutenkin suurta yksinkertaistamista tarvitaan. Muutama jäsenmaa totesi, ettei paikkaperusteisuuden kunnioittaminen sulje pois kansallisten uudistusten tukemista, jos se tehdään ottaen huomioon ETT:n ja jäsenmaiden kokemukset ja havainnot RRF:n puutteista. FI oli avoin suoritusperusteisuuden lisäämiselle. Yksi iso jäsenvaltio katsoi, että koheesiopolitiikan pitää aiempaa tehokkaammin tukea rakenneuudistuksia. Suoritusperusteisuutta voidaan muutaman jäsenvaltion mukaan lisätä, ottaen kuitenkin huomioon RRF:stä saadut varoittavat opetukset, joita riittää. Toisaalta jotkut koheesiomaat, kuten mm. painottivat, ettei radikaaleja muutoksia saa tehdä katsoen koheesiopolitiikan perusteiden olevan kunnossa. RRF:stä käytettiin myös kriittinen puheenvuoro huonoihin kokemuksiin viitaten. Näkemyksen mukaan väite RRF:n tehokkuudesta uudistusten edistämisessä on valheellinen eikä sen mallia pitäisi missään tapauksessa siirtää koheesiopolitiikkaan.

Keskustelussa nostettiin yksittäisissä puheenvuoroissa esiin mm. yhden sääntökirjan tarve kaikille saman tyyppisille EU:n rahastoille olisi ehdottomasti saatava aikaan. Jotkut katsoivat, että viime vuosina on synnytetty liikaa toisistaan irrallisia, mutta kuitenkin päällekkäisiä instrumentteja, jotka eivät ole palvelleet EU:n tavoitteita parhaalla mahdollisella tavalla. Lisäksi tarvitaan stabiileja sääntöjä, eikä sääntöjä, joita pitää koko ajan muuttaa. Myös mm. FI vaati merkittävää yksinkertaistamista. Yksi koheesiomaa katsoi, että mikään instrumentti ei saa korvata koheesiopolitiikkaa. Samanmielisten maiden joukko katsoi, että oikeusvaltion/hyvän hallinnon kunnioittaminen, vahva ehdollisuus ja korruption vastainen taistelu ovat tulevan koheesiopolitiikan ytimessä.

Jäsenmaista esimerkiksi FI katsoi, että kansallisen osarahoituksen on oltava osa tulevaisuuden politiikka omistajuuden sekä ohjelmien ja hankkeiden korkean laadun takaamiseksi. Muutama jäsenmaa toi esille, että väestöhaasteet pitäisi jatkossa huomioida paremmin

Yksittäisissä puheenvuoroissa mm. katsottiin, että koheesiopolitiikan pitää edelleen tukea Sosiaalisten oikeuksien pilarin toimeenpanoa ja osan mukaan oikeudenmukaisen siirtymän varmistaminen on koheesiopolitiikan työ. Yksi jäsenmaa painotti Karlovy Varyn julistusta (AOB-kohta).

Muutama jäsenmaa totesi, että tuleva laajentuminen voi olla menestys vain vahvan koheesiopolitiikan avulla. Laajentuminen tuo myös uusia markkinoita, mikä pitää huomioida laskelmissa. Edelleen muutamat jäsenvaltioista katsovat, että koheesiopolitiikan pitää olla kaikkien alueiden käytössä. Vastaavasti katsottiin, että konvergenssi etenisi paremmin, jos keskityttäisiin vain vähiten kehittyneisiin alueisiin. Monet koheesiomaat mm. Muutamat koheesiomaat painottivat vähiten kehittyneiden alueiden tukemista.

Koheesiopolitiikan paikkaperustaisuus sai tuen suurelta joukolta koheesiomaita ja joidenkin eri suunnista tulevien puheenvuorojen mukaan tulisi lisätä alueellisten strategioiden roolia politiikassa. Useiden jäsenmaiden mukaan jaettu hallinto, monitasohallinto ja kumppanuus ovat koheesiopolitiikan lisäarvoa, joista on pidettävä kiinni myös tulevaisuudessa.

Jotkut koheesiomaat painottivat Do No Harm to Cohesion -periaatetta ja alueellisia vaikutusarviointeja pitää noudattaa ja tällaisten vaikutusarviointien pitäisi olla osa tulevaisuuden koheesiopolitiikkaa. Näin saadaan kaikki EU:n tekeminen linjaan koheesiotavoitteen kanssa ja saadaan ymmärrys siitä, miten EU:n politiikka vaikuttaa eri alueilla. Muutamien mukaan tarvitaan lisää joustavuutta, ml. temaattisen keskittämisen vaatimuksista, jotta voitaisiin huomioida eri alueiden tarpeet ja myös älykkään erikoistumisen konseptia on uudistettava.

Eri jäsenvaltioiden mukaan hallinnollisen kapasiteetin parantaminen kaikilla alueilla on välttämättömyys, jotta kaikki alueet voivat vastata haasteisiin ja osallistua tulevaisuuden muotoilemiseen. Useat itäisistä raja-aluemaista ml. FI nostivat esiin Venäjän ja Valko-Venäjän raja-alueiden haasteen Venäjän hyökkäyksen ja muuttuneen turvallisuusympäristön kontekstissa huomioiden, että EU:n pitää jatkossa reagoida tukitoimin rajan sulkeutumisen aiheuttamiin sosioekonomisiin vaikeuksiin ulkoraja-alueen jäsenmaissa/alueilla. FI mukaan kyse ei ole pelkästään koheesiokysymyksestä, vaan kyse on koko EU:n turvallisuudesta. Yhden jäsenmaan mukaan turvallisuuteen panostaminen vie varoja pois taloudelliseen kehitykseen panostamiselta.

Esiin nousi myös tarve puuttua kehitysloukkualueiden haasteisiin.

KOM veti yhteen keskustelun viestien, että koheesiopolitiikan parannusta tarvitaan, mutta vallankumousta ei kaivata. Paikkaperusteisuudesta, monitasohallinnasta, kumppanuudesta, jaetusta hallinnosta halutaan pitää kiinni. Oikeusvaltion kunnioittaminen on saanut paljon huomiota. Koheesiopolitiikka on suurin EU:n investointipolitiikka vihreän ja digitaalisen siirtymän aloilla. Kolme keskeistä viestiä KOM puolesta olivat: 1) politiikan on oltava proaktiivisempaa säilyttäen pitkäjänteinen perspektiivinsä. Tämä tarkoittaa laajentumisen, Venäjän/Valko-Venäjän/Ukrainan rajoilla olevien alueiden huomiointia paitsi investoinnein myös uudistuksin (ml. TSI-tuki), globaalin talouden jakaantuminen leireihin huomioitava; 2) Myös toimeenpanon on oltava nopeampaa ja tämä selvästi edellyttää suurempaa fokusta hallinnollisen kapasiteetin rakentamiseen; 3) On oltava proaktiivisempi koheesiopolitiikan näkökulmasta keskusteltaessa strategisesta agendasta. Strateginen agenda on neuvoston vetämä projekti, joten komissaari toivoo jäsenmaiden tukea koheesiopolitiikalle näissä keskusteluissa. On tärkeää viestiä neuvoston ulkopuolella koheesiopolitiikan merkityksestä (ml. 11 jäsenmaan julkilausuma).

Puheenjohtaja veti keskustelun yhteen todeten, että kaikki tukevat koheesiopolitiikan paikkaperusteista luonnetta ja yhteistyötä alueiden kanssa, ja selvää on, että koheesiopolitiikan budjetin on vastattava haasteiden mittaluokkaa.

**Asiakohta 2: Neuvoston päätelmät 9. koheesiokertomuksen tiedonannosta – Hyväksyminen**
Hyväksyttiin ilman kommentteja jäsenmailta.

**Muut asiat**
a) Yhdentoista koheesiopolitiikasta vastaavan ministerin yhteisjulistus - Tšekin valtuuskunnan tiedotusasia
CZ esitteli tiedotusasian. Yhteisjulistuksen tärkeimmät viestit tulevaisuuden koheesiopolitiikkaa koskien ovat: Koheesiopolitiikka kaikille alueille; riittävä budjetti tulevassa MFF:ssä koheesiolle; paikkaperusteisuus; geopolitiikka huomioitava hyökkääjävaltioiden rajoilla olevien alueiden näkökulmasta; BKT säilytettävä allokaatiomenetelmän ytimessä; rakenneuudistukset; rahoitusvälineiden laajempi käyttö; jaettu hallinto säilytettävä.

b) Vuotuista poliittista vuoropuhelua koskeva Karlovy Varyn julistus ja tarve vahvistaa oikeudenmukaista siirtymää alueilla, joihin hiilestä irtautuminen vaikuttaa - Tšekin ja Slovakian valtuuskuntien tiedotusasia

CZ kyse on alueiden aloitteesta, joka on hyväksytty alueparlamenteissa. Hiilisiirtymäalueet tarvitsevat asianmukaista tukea jatkossakin. Oikeudenmukaisen siirtymän problematiikka on huomattava tulevasta MFF:stä käytävissä neuvotteluissa. Muuten vihreä siirtymä vaarantuu, jos ihmiset epäsuotuisimmilla ja siirtymän kannalta merkittävimmillä alueilla eivät voi tuntea tulleensa kohdelluksi oikeudenmukaisesti.
Unkari esitteli tulevan puheenjohtajuuskautensa prioriteetteja. Koheesiopolitiikka on keskeinen agendallaan. Unkarin puheenjohtajuuskauden prioriteetteja ovat: demografia, laajentuminen (etenkin Länsi-

Balkanille), laittoman maahanmuuton pysäyttämineen, koheesio/CAP. Väestönmuutos on horisontaalinen prioriteetti. Myös koheesiopolitiikan puitteissa tullaan työstämään aihetta neuvoston päätelmien muodossa. Marraskuun YAN (koheesio) yhteydessä keskustellaan koheesiopolitiikan roolista kilpailukyvyn edistämisessä sekä koheesion yhteydestä laajentumiseen. Epävirallinen ministerikokous järjestetään 6.9.2024 Budapestissa, jossa aiheena on koheesiopolitiikan rooli väestöhaasteeseen vastaamisessa. Kokoukseen kutsutaan sisämarkkinaraportin kirjoittanut Enrico Letta.

Suomen edustajat
Pysyvä edustaja Markku Keinänen ja erityisasiantuntija Janne Uusivirta (EUE)

Asiakirjat

Puheenjohtajavaltion 31.5.2024 jakamat keskustelupaperit
Neuvoston päätelmät yhdeksännen koheesiokertomuksen tiedonannosta
Tsekkivaltuuskunnan 29.5.2024 toimittama asiakirja: Joint declaration of ministers responsible for cohesion policy.
Tsekkien ja Slovakian valtuuskuntien 29.5.2024 toimittama asiakirja: Karlovy Vary Annual Policy Dialogue Statement and the need for strengthening just transition in regions affected by decarbonisation.

Liitteet

Viite